

Jerzy Jendroška
**UNECE regionunda SEQ elementləri – praktiki
təcrübələr**

**Espo Konvensiyası və onun Strateji Ekoloji
Qiymətləndirmə ilə bağlı protokolunun Azərbaycanın
milli qanunvericiliyində tətbiqi**

2 Mart, 2015

Bakı, Azərbaycan

Mündəricat

- SEQ Protokolu və onun icrası
- Fəaliyyətlər siyahısı
- İlkin incələmə üzrə yanaşmalar
- Əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi metodları
- SEQ hesabatı

UNECE-nin SEQ Protokolu və AB-nin SEQ direktivi

- SEQ protokolunda sağlamlıq ilə bağlı məsələlər
 - Bu qiymətləndirmənin kifayət qədər əsaslı bir hissəsini təşkil edir
 - Səhiyyə qurumlarının rolu
- SEQ direktivində Natura 2000
 - SEQ protokolunda qeyd edilməmişdir
 - Biomüxtəliflik üzrə konvensiyanın 14-cü maddəsi ilə tələb olunan biomüxtəlifliyə təsir
- ƏMTQ obykti olan layihələri ilə əlaqəsi

SEQ Protokolu – tətbiq sahəsi

- Siyasi mühit və qanunvericilik – maddə. 13
- Plan və proqramlar
- 1) Bəlli sahələrdə
 - Əgər layihələrin gələcək inkişaf çərçivələrində nəzərdə tutulan fəaliyyətlər əlavə 1 və 2 siyahılarında yer alırsa
- 2) ətraf mühitə əsaslı şəkildə təsiri olan hər hansı digər plan və proqramlar – bunlar tərəflərin özləri tərəfindən müəyyən edilməlidir

İl ərzində SEQ prosedurlarının sayı

- Tam SEQ prosedurları
 - aFinlandiyada təxminən ilə 1500
 - Birləşmiş Krallıq və Fransada ilə təxminən 400-500
 - Avstriyada ilə təxminən 270
- İlkin incələmə prosedurları
 - Avstriyanın Zalsburq regionunda - ilə təxminən 300!

Milli qanunverici çərçivə

- Hər zaman əsas qanunda yer alır və 2-ci dərəcəli qanunvericilikdə deyil
- Təriflərin əhəmiyyəti (rolu)!
- Hüquqi texnikalar
 - Sadəcə “əsas qanun” – effektiv deyil
 - „Əsas” qanun və sektoral qanunverici aktlarda tənzimləmələr (SEQ proseduru sektoral prosedura əlavə edilir) – kifayətdir
 - Prosedur detalları da sektoral aktlarda yer alır (SEQ proseduru sektoral prosedura tam əksini tapır)– ən effektiv

Qanunvericilik taktikalari – mümkün yanaşmalar

- SEQ proseduru ancaq bir qanunla tənzimlənir (SEQ ilə baqlı xüsusi bir qanun və ya ümumi bir ətraf mühit qanunu) - XEYR
- SEQ proseduru bir qanunla tənzimlənir v SEQ proseduru ilə baqlı digər bütün qanunlarda yer verilir ki, bunlar plan və proqramların hazırlanmasında nəzərə alınır– BLI
- SEQ proseduru plan və proqramların hazırlanması ilə baqlı bütün digər qanunlarda z əksini tapır– BLI (amma ki bu çətindir)
- Yuxarıdaki yanaşmaların müsbət və mənfi cəhətləri

SEQ üzrə qanunların və sektoral qanunların növləri

- “Əsas” qanunun növləri
 - Ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı əsas qanun
 - ƏMSQ/SEQ ilə bağlı xüsusi qanun
 - SEQ üzrə xüsusi qanun
- Sektoral qanunların növləri
 - Torpaqlardan istifadə üzrə qanun, energetika üzrə qanun, yol məcəlləsi, regional inkişaf ilə bağlı qanun, meşəçilik ilə bağlı qanun, tullantılar ilə bağlı qanun

Tətbiq sahəsi– əhatə olunan iqtisadi sektorlar

- Kənd təsərrüfatı, meşəçilik, balıqçılıq, sənayə (dağ-mədən sənayesi daxil olmaqla), nəqliyyat, regional inkişaf, tullantıların idarə edilməsi, suyun idarə edilməsi, telekommunikasiya, turizm, şəhər planlaması, torpaqdan istifadə
- Digər sektorlar– misal üçün: əvvəlcə müdafiə məqsədləri ilə istifadə edilən ərazilərin rekultivasiyası, təbii mühafizə

Tətbiq sahəsi: əhatə olunan sənədlər

- Yerli qanunlarda adları olması düzgün deyil!
- SEQ tələb olunan sənədlər müxtəlif adlana bilər (planlaq, proqramlar, siyasi sənədlər, strategiyalar, konsepsiyalar və sairə)
- Hamısı birdə olaraq „strategi sənədlər” adlandırılı bilər, amma ki yerli qanunlarda yox
 - Bəzi sənədlər artıq belə adlandırılmaqdadır (misal üçün Moldovada)
 - Hamısını əhatə etmək üçün digər bir kollektiv ad vardır

Tətbiq sahəsi– „çərçivənin müəyyən edilməsi”

- „hansı ki gələcək layihələr üçün çərçivələri müəyyən edir”
 - Layihənin yerləşməsi, ölçülər, iç icrası şəraitləri və sairə (Əlavə III.2)
- Birbaşa və ya dolayısı ilə (digər planlara təsir etməklə - Əlavə III.3)
- İnkişaf razılığı- „yekun qərar” Espoo
- Fəaliyyətlər siyahısı- hansılar ƏMSQ tələb edir
 - Əlavə I (Espoo-ya əsasən)
 - Əlavə II (ƏMSQ Direktivinə əsasən)

Tətbiq sahəsi: layihələr üçün çərçivələrin müəyyən edilməsi

- Çərçivənin müəyyən edilməsi
 - Bilavasitə: misal üçün layihələrin yerləşməsi, ölçüləri və sairə ilə bağlı bağlayıcı tələblər
 - Dolayısı ilə: aşağı səviyyəli strateji sənədlər üçün bağlayıcı tələblər
- Layihələr
 - SEQ direktivi və SEQ Protokoluna fərqli yanaşmalar
 - ƏMTQ sxemində ilkin incələmə ilə bağlı əlaqələr

Tətbiq sahələri: misallar

- Nəqliyyat Nazirliyinin illik investisiya planları - Danimarka
- Meşə idarəetmə planları (özəl meşələr də daxil olmaqla) - Fransa
- İnvestisiyaları təşviq planları (Macarıstan)
- Şəhər yerlərinin renovasiya planları (Polşa)

Tətbiq edilmə sahələri: güzəştlər

- Milli müdafiə və mülki müdafiə üzrə fəvqəladə hallar
 - „vahid məqsəd”
 - Misallar
- Maliyyə və ya büdcə
 - Ciddi məna
 - Büdcə ilə bağlı ancaq xüsusi qaydalar üçün güzəştlər tətbiq edilə bilər
 - Planlanan fəaliyyətlərin maliyyə vasitələri ilə bağlı sənədlər üçün güzəşt tətbiq edilə bilməz

İlkin incələmə

- Diqqət: SEQ-in tərifi ilin incələməni özündə ehtiva etmir!
- Kateqoriyalar üzrə və ayrı-ayrı hallar üzrə ilkin incələmə: müsbət və mənfi cəhətlər
- Prosedur – ətraf mühit və səhiyyə qurumlarının rolu
- Metodlar
 - pozitiv
 - neqativ

Əhatə dairəsinin müəyyənləşdirilməsi

- Planlama prosesinin ilkin mərhələsində (strateji sənədin ilkin qaralama variantının işlənilməsi mərhələsində)
- Burada aşağıdakıların rolları qeyd olunmalıdır:
 - ətraf mühit və səhiyyə qurumları
 - Planlama ilə məşğul olan qurumlar
 - SEQ konsultantları
 - İctimaiyyət
- Prosedur – əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi üçün görüş
- əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi ilə bağlı “qərar”

Ətraf mühit hesabatı

- Maddə 7. və əlavə IV-ün tələbləri
- Əsas elementlər
- SEQ hesabatının spesifikasiyası:
 - 5. Plan və proqramları uyğun gələn ətraf mühit və sağlamlıq məqsədləri, hansılar ki beynəlxalq, milli və digər səviyyələrdə müəyyən olunması, və bu məqsədlərin plan və proqramların hazırlanmasında hansı şəkildə nəzərə alınması.
- Mərhələlərə uyğun olaraq hesabatın işlənilməsi